

PROTOKÓŁ
z posiedzenia Komisji Założeń Planu
określający

ZAŁOŻENIA DO SPORZĄDZENIA PROJEKTU
UPROSZCZONEGO PLANU URZĄDZENIA LASU
DLA LEŚNEGO ZAKŁADU DOŚWIADCZALNEGO MUROWANA GOŚLINA –
NADLEŚNICTWA DOŚWIADCZALNEGO ZIELONKA,
WRAZ Z PROGRAMEM OCHRONY PRZYRODY
I PROGNOZĄ ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

na okres od 01.01.2024 do 31.12.2033 r.

Murowana Goślina, 08.04.2022 r.

Posiedzenie Komisji Założeń Planu (KZP) zostało zwołane przez jej Przewodniczącego prof. dr. hab. Piotra Łakomego (Dziekana Wydziału Leśnego i Technologii Drewna) celem sformułowania podstawowych wytycznych i założeń dla przeprowadzenia prac urzędzenia lasu dla lasów i gruntów Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (UPP), będących w zarządzie Leśnego Zakładu Doświadczalnego Murowana Goślina (LZD MG). Komisja obradowała 8 kwietnia 2022 roku w Poznaniu, w budynku Technologii Drewna Uniwersytetu Przyrodniczego (ul. Wojska Polskiego 38/42). Moderatorem spotkania był prof. dr hab. Roman Jaszczak – Kierownik Katedry Urządzania Lasu UPP. Szczegółową listę uczestników posiedzenia KZP zamieszczono na końcu niniejszego protokołu (załącznik nr 1).

Obrady KZP rozpoczął **prof. dr hab. Piotr Łakomy (UPP)**, który przywitał przybyłych gości. Następnie przekazał głos **Wiesławowi Krzewinie** – Dyrektorowi LZD MG, który przedstawił ogólne zasady przebiegu spotkania oraz zasygnalizował ważne – z uwagi na specyficzne położenie obszaru zarządzanego przez LZD MG (tj. podmiejski i rekreacyjny charakter kompleksu leśnego Puszcza Zielonka) – zakresy prac, rekomendując jednocześnie ich uwzględnienie w projekcie Uproszczonego Planu Urządzenia Lasu na lata 2024 – 2033 (UPUL) oraz w ekspertyzach towarzyszących: drogowej, wodnej i turystyczno-przyrodniczej. Zwrócił uwagę przede wszystkim na konieczność pilnej aktualizacji obiektów badawczych i dydaktycznych. Wobec dotychczasowych doświadczeń, wzrastającej presji czynników stresowych oraz rosnącej roli oceny społecznej gospodarki leśnej konieczne wydaje się przyspieszenie procesów przebudowy poprzez jej wcześniejsze inicjowanie (lokalne skrócenie wieku rębności oraz wykorzystanie możliwości prac w przestrzeni), wydłużenie prowadzenia samych prac w ramach rębni (okresu odnowienia), a także korektę dotychczasowych składów na niektórych siedliskach (słabsze siedliska lasów mieszanych).

Następnie głos zabrał moderator spotkania – **prof. dr hab. Roman Jaszczak (UPP)**, który przy wykorzystaniu prezentacji multimedialnej przedstawił podstawy prawne urządzania lasów doświadczalnych oraz wymogi formalne, jakie muszą być spełnione przy sporządzaniu uproszczonych planów urzędzenia lasów. W swojej wypowiedzi zwrócił uwagę na niewymierne, pozagospodarcze funkcje pełnione przez Nadleśnictwo Doświadczalne Zielonka (m.in. funkcję dydaktyczną, badawczą, edukacyjną, turystyczną i rekreacyjną), a także podkreślił wyjątkową rolę i znaczenie LZD MG dla Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oraz dla leśnictwa w całej Polsce. Jego zdaniem, ze względu na swoją specjalną misję LZD MG powinien prowadzić działalność w oparciu o możliwie szeroko rozpoznane warunki przyrodnicze, techniczne, ekonomiczne i społeczne. Wskazane jest więc, aby UPUL na lata 2024 – 2033 zawierał maksymalnie szeroki zakres informacji i wielostronnych analiz pod kątem prowadzonej w Nadleśnictwie Doświadczalnym Zielonka gospodarki leśnej. Dodatkową przesłanką do sporządzenia możliwie pełnego i szerokiego, a miejscami nawet wykraczającego poza obowiązującą Instrukcję Urządzania Lasu opracowania jest temat

badawczy pn. „Zasoby drzewne jednostki inwentaryzacyjnej w świetle różnych metod ich inwentaryzacji oraz miąższość drzewostanu uzyskana w ramach tych metod a rzeczywista miąższość pozyskanego surowca drzewnego” finansowany przez Lasy Państwowe, który będzie realizowany na terenie obydwóch Leśnych Zakładów Doświadczalnych Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (tj. LZD Murowana Goślina oraz LZD Siemianice). Dzięki niemu Lasy Państwowe uzyskają odpowiedzi na nurtujące je pytania poprzez przetestowanie różnorodnych rozwiązań, a Nadleśnictwo Doświadczalne Zielonka dokument umożliwiający realizację wszystkich stawianych mu zadań. LZD MG jest idealnym miejscem do przeprowadzenia takich obserwacji i pomiarów, ponieważ tego typu czynności są wpisane w jego funkcje statutowe. UPUL dla Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka na lata 2024 – 2033 w rzeczywistości będzie zawierał więc pełny opis taksacyjny z wszystkimi jego elementami.

Kolejną osobą, która zabrała głos był **Piotr Koprowski** – Nadleśniczy Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka. W formie odczytu i prezentacji przedstawił swój referat, w którym przybliżył historię LZD MG oraz bieżący stan lasów Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka, zwracając szczególną uwagę na problemy związane z warunkami wodnymi, tj. niedoborem wody opadowej, drastycznym spadkiem poziomu wód gruntowych i miejscowym wysychaniem cieków wodnych, co w efekcie nieprzerwanie prowadzi do osłabienia drzewostanów Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka. Ponadto Nadleśniczy dokładnie wymienił wytyczne w sprawie organizacji prac urządzeniowych (w tym terminy i sposoby kontroli) oraz propozycje założeń przyrodniczych i gospodarczych do projektu nowego UPUL na lata 2024 – 2033, m.in.:

- podział powierzchni drzewostanów zgodnie z założeniami projektu nowej Instrukcji Urządzania Lasu na cztery gospodarstwa: specjalne, lasów oddziaływania społecznego, przerębowo-zrębowe stabilnych lasów gospodarczych oraz lasów niestabilnych, a także pozostawienie, w miarę istniejących i testowanych rozwiązań, gospodarstwa przebudowy (którego z kolei nie uwzględniła nowa Instrukcja Urządzania Lasu) z uwagi na potrzeby doświadczalnictwa;
- obniżenie wieku rębności (do 90 lat) dla sosny zwyczajnej rosnącej na niektórych lokalizacjach zasobnych siedlisk LMśw i Lśw w drzewostanach przeznaczonych do przebudowy, a także w drzewostanach o obniżonej lub zagrożonej stabilności lub w złym stanie zdrowotnym;
- zwiększenie o 10% powierzchni do odnowienia w drzewostanach KO i KDO z tytułu uszkodzeń młodego pokolenia podczas cięć rębnych oraz z tytułu możliwych uszkodzeń przez zwierzynę;
- utworzenie leśnictwa specjalnego – Arboretum Leśnego w Zielonce – poprzez wydzielenie na całej istniejącej powierzchni Arboretum nowego leśnictwa

i ewentualnie uznanie za lasy ochronne całkowitego obszaru Arboretum, z uwagi na prowadzone prace badawcze i naukowe w występujących tam drzewostanach (ok. 63 ha);

— zachowanie dotychczasowej numeracji oddziałów.

Nadleśniczy Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka swój referat zakończył istotnymi dla LZD MG rekomendacjami dla wykonawcy UPUL, o których na początku spotkania wspomniał Dyrektor LZD MG. Treść referatu stanowi załącznik nr 2 do niniejszego protokołu.

Do przedstawionego referatu odniósł się Przewodniczący Komisji – **prof. dr hab. Roman Jaszczak**, który wygłosił swój koreferat. Na wstępie poinformował obecnych o przebiegu prac zespołu ds. nowelizacji Instrukcji Urządzania lasu, który to zaproponował nową koncepcję (wg stanu na koniec marca 2022r.) podziału gospodarczego lasów, w której wyróżnione zostaną następujące gospodarstwa :

- 1 – gospodarstwo specjalne (obejmujące lasy o wyjątkowych walorach i funkcjach),
- 2 – gospodarstwo lasów oddziaływania społecznego,
- 3 – gospodarstwo zrębowe stabilnych lasów gospodarczych,
- 4 – gospodarstwo przerębowo-zrębowe stabilnych lasów gospodarczych,
- 5 – gospodarstwo przerębowe stabilnych lasów gospodarczych,
- 6 – gospodarstwo lasów niestabilnych.

Odnosił się tym samym do proponowanego w referacie Nadleśniczego podziału na gospodarstwa rekomendując uwzględnienie podziału zgodnie z zaleceniami zespołu ds. nowelizacji Instrukcji Urządzania Lasu i wyodrębnienie tym samym na terenie Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka trzech gospodarstw: specjalnego, lasów oddziaływania społecznego oraz lasów niestabilnych.

Następnie poruszono temat stabilności drzewostanu, jako nowej cechy, która powinna pojawić się w opisie taksacyjnym każdego z drzewostanów. Cecha ta będzie określana w terenie przez taksatora na podstawie określonych cech drzewostanowych oraz panujących warunków klimatycznych (przede wszystkim wielkości opadów i średniej temperatury). Dzięki określeniu stabilności drzewostanu możliwa będzie w skrajnym przypadku szybka i radykalna reakcja na obserwowane obniżanie się stanu i kondycji danego drzewostanu, odbiegająca od dotychczasowych schematów postępowania wynikających z Zasad Hodowli Lasu czy Instrukcji Ochrony Lasu (np. obniżenie wieku rębności dla niektórych gatunków drzew). Rozmiar planowanego użytkowania rębego w gospodarstwie lasów niestabilnych powinien wynikać z zainwentaryzowania pilnych i koniecznych działań, niezbędnych dla utrzymania stabilności drzewostanu.

W dalszej części wystąpienia prof. dr hab. Roman Jaszczak (UPP) odniósł się do ogólnego zwiększenia o 10% powierzchni do odnowienia w drzewostanach KO i KDO z tytułu uszkodzeń młodego pokolenia podczas cięć rębnych oraz z tytułu możliwych uszkodzeń przez

zwierzynę, proponując odejście od wyznaczenia sztywnej granicy procentowej i pozostawiając określenie rzeczywistej potrzeby zaplanowania tych prac przez taksatora w terenie.

W swoim koreferacie zwrócił również uwagę, że uznanie lasu za ochronny nie leży w kompetencji wykonawcy UPUL, ale następuje wskutek decyzji ministra środowiska. Arboretum Leśne w Zielonce pełni funkcję badawczą i naukową, dlatego też wniosek do ministra środowiska w tej kwestii jest w pełni zasadny.

Ponadto podkreślił konieczność wykonania niezwłocznej aktualizacji zestawienia powierzchni badawczych i doświadczalnych przez Katedry Wydziału Leśnego i Technologii Drewna UPP oraz przez inne jednostki naukowo-badawcze prowadzące powierzchnie badawcze i dydaktyczne na terenie Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka. Wszystkie zainteresowane podmioty powinny w pierwszej kolejności podać aktualne, rzetelne i możliwie jak najbardziej dokładne informacje o prowadzonych badaniach oraz dokonać przeglądu i aktualizacji bazy powierzchni badawczych i dydaktycznych tak, aby wykonawca UPUL posiadał aktualną wiedzę w tym zakresie przed etapem terenowych prac taksacyjnych.

Ostatnią kwestią poruszoną przez moderatora była konieczność uruchomienia konsultacji społecznych w ramach tzw. Zespołu Lokalnej Współpracy, w celu uwzględnienia potrzeb i oczekiwań społeczeństwa. Dyrektor LZD powinien bezzwłocznie utworzyć grupę interesariuszy, do której wystosuje oficjalne zaproszenie do udziału w pracach Zespołu Lokalnej Współpracy. Skład grupy powinien być modyfikowany i rozszerzany w trakcie trwania prac nad nowym UPUL.

Treść koreferatu stanowi załącznik nr 3 do niniejszego protokołu.

Kończąc swoje wystąpienie, prof. dr hab. Roman Jaszczak (UPP) poprosił o zabranie głosu Zastępcę Dyrektora Biura Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (BULiGL), Oddział w Poznaniu – **Piotra Kubalę**. Z-ca Dyrektora BULiGL podziękował na wstępie dr. inż. Grzegorzowi Rączce (UPP) za zainicjowanie stabilizacji 702 dendrometrycznych powierzchni próbnych kołowych oznaczonych na terenie Puszczy Zielonki, ponieważ jej założenia i dotychczasowe efekty stwórzą w chwili obecnej fundament do dalszych opracowań i badań prowadzonych na omawianym obszarze. Potwierdził również wagę pozyskania najnowszych danych ewidencyjnych ze starostw, optymalnie w formacie SWDE. Zwrócił uwagę, że tego typu dane są podstawą każdego opracowania Planu Urządzenia Lasu sporządzanego przez jednostki PGL Lasy Państwowe oraz na fakt, że bezpośrednio otoczenie LZD MG – Nadleśnictwo Łopuchówko – posiada dane ewidencyjne właśnie w formacie SWDE, stąd też pożądane jest dokonanie wpasowania podstawowych elementów GIS, np. linii oddziałowych dla obu jednostek. Do samego referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka oraz koreferatu Przewodniczącego Komisji nie wniósł żadnych zastrzeżeń, natomiast poprosił, aby zawrzeć w protokole z posiedzenia KZP następujące uwagi:

- 1) bardzo ważne jest formalne nazewnictwo opracowania, nad którym obraduje Komisja – należy pamiętać, że mimo iż dokument zostanie wykonany w oparciu o Instrukcję Urządzenia Lasu obowiązującą w PGL Lasy Państwowe, z rozszerzeniem wynikającym z realizowanego tematu badawczego, formalnie nadal będzie uproszczonym planem urządzenia lasu, który zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach [Dz.U. z 2020 r. poz. 6, 148] będzie zatwierdzał starosta, (w przypadku LZD MG będzie to starosta powiatu poznańskiego);
- 2) przedstawione w referacie Nadleśniczego zakresy wieków rębności są zgodne z wykazem stanowiącym załącznik do Zarządzenia nr 36 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 maja 2004 r. w sprawie zmian w „Instrukcji urządzenia lasu”;
- 3) wskazane jest, aby przy charakterystyce danej powierzchni badawczej pojawił się dodatkowy zapis, czy w dalszym ciągu prowadzone są na niej badania (wówczas kwalifikowana będzie jako powierzchnia czynna), czy też w ostatnim okresie nie realizuje się na niej prac badawczych – wtenczas taką powierzchnię powinno kwalifikować się jako historyczną (z uwagi na to, że istnieje dokumentacja historyczna zasadne jest utrzymanie danej powierzchni);
- 4) proponowane w referacie Nadleśniczego zachowanie dotychczasowej numeracji oddziałów (tj. oznakowanych dużymi literami A i B) jest w pełni akceptowalne przez BULiGL;
- 5) projekt UPUL dla Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka na lata 2024 – 2033 powinien powstać do dnia 15 października 2023 r.

Po zakończeniu części referatowej Przewodniczący Komisji otworzył publiczną dyskusję:

- Jako pierwszy zabrał głos **prof. dr hab. Piotr Łakomy (UPP)**, który odniósł się do proponowanego zapisu przy powierzchniach badawczych i doświadczalnych, dotyczącego zawarcia informacji o powierzchni czynnej lub historycznej, podkreślając przy tym szczególną wartość powierzchni historycznych, na których mają miejsce badania długofalowe, do których naukowcy powracają co kilka bądź kilkanaście lat. Ponadto poinformował uczestników posiedzenia o trwającej weryfikacji powierzchni badawczych i doświadczalnych przez Katedry Wydziału Leśnego i Technologii Drewna UPP i wyznaczył termin 30 kwietnia 2022 roku jako ostateczny dzień przekazania przez nie informacji do LZD MG, tak aby wykonawca UPUL otrzymał przed rozpoczęciem prac lokalizację i aktualny wykaz powierzchni badawczych i doświadczalnych.
- Do aktualizacji zestawienia powierzchni badawczych i doświadczalnych na terenie Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka odniósł się następnie **prof. dr hab. Paweł**

Rutkowski (UPP), który opowiedział się za wpisaniem w opisie taksacyjnym informacji o historycznym znaczeniu powierzchni doświadczalnych, z uwagi na to, że dokumentacja niektórych z nich sięga nierzadko 200-letniej historii drzewostanu, co stanowi unikalną wartość dla Nadleśnictwa. Dodatkowo zaproponował stworzenie ogólnodostępnej, interaktywnej mapy, która dostarczałaby szybkich informacji m.in. o lokalizacji prowadzonych badań naukowych, ich wykonawcy oraz realizowanym temacie badawczym. Zasugerował również dodatkowe uwzględnienie drzewostanów dydaktycznych, które nie pełnią funkcji doświadczalnej, ale stanowią cenny zasób Nadleśnictwa, podając jako przykład leśną część Arboretum Leśnego w Zielonce.

W dalszej części swojej wypowiedzi poruszył kwestie związane z proponowanym w referacie Nadleśniczego składem gatunkowym poszczególnych drzewostanów, zwracając uwagę na długotrwały problem z czeremchą amerykańską, jaki ma miejsce głównie w drzewostanach sosnowych rosnących na żyznych siedliskach Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka. Jego zdaniem, przed podjęciem decyzji o doborze składu gatunkowego na danej powierzchni, Nadleśnictwo powinno dokonać skrupulatnej analizy i dopiero wówczas zdecydować, czy zachować sosnę na siedliskach, które nie są dla niej optymalne i tym samym ponosić niemałe koszty związane ze zwalczaniem czeremchy, czy też stosować właściwe składy gatunkowe, odpowiednie dla danego siedliska.

W odniesieniu do wykonania oceny szkód z tytułu zakłócenia poziomu wód gruntowych zwrócił uwagę, że problemy z odwodnieniem w Nadleśnictwie są olbrzymie i wynikają nie tylko z ograniczonej ilości opadów i specyfiki siedlisk, na których wód gruntowych na ogół nie ma, ale również z rozwoju antropopresji. Wobec powyższego wykonanie rzeczywistej oceny szkód związanej ze zmianą poziomu wód gruntowych może być bardzo trudne.

- **Piotr Kubala (BULiGL o/Poznań)** wyjaśnił, że Plan Ochrony Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka narzuca pewne kwestie przy planowaniu urządzeniowym, w tym również te związane ze stosowaniem rębni w danym typie siedliskowym lasu.
- Ad vocem wygłosił **prof. dr hab. Paweł Rutkowski (UPP)**, który zauważył, że w Planie Ochrony Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka znajduje się problematyczny zapis, który mówi o konieczności dostosowywania składów gatunkowych do potencjalnej roślinności, jaka powinna rosnać na danym siedlisku. Biorąc pod uwagę powyższe, w Nadleśnictwie Doświadczalnym Zielonka sosna nie powinna rosnać w ogóle, dlatego też z dużą rezerwą podchodziłby do wytycznych Planu Ochrony PKPZ. Ważna jest jego zdaniem kwestia wyważenia pomiędzy rolą sosny, a wszystkimi innymi, liściastymi gatunkami drzew.

- **Wiesław Krzewina (LZD MG)** poinformował obecnych, że trwają prace nad nowym Planem Ochrony Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka. LZD MG został pominięty przy tworzeniu projektu Planu, dlatego ważne jest, aby przy tworzeniu UPUL wykonawca miał dostęp do projektu Planu Ochrony PKPZ. W ten sposób możliwe będzie zgranie ze sobą obu planów i tym samym uniknięcie nierealnych zapisów dla jednego, wspólnego obszaru, będącego przedmiotem zainteresowania obu stron.
- **Prof. dr hab. Andrzej Czerniak (UPP)** podkreślił innowacyjne podejście do wykonania nowego UPUL i zaznaczył bardzo dobry kierunek działań, tj. równoległe przeprowadzenie trzech ekspertyz: drogowej, wodnej i turystyczno-przyrodniczej, które są ze sobą ściśle powiązane.
- **Dr inż. Grzegorz Rączka (UPP)** nawiązał do nowego podziału na gospodarstwa, w których w inny sposób realizowane będą zadania gospodarcze. Zwrócił uwagę, że idea obecnego gospodarstwa przebudowy lasu pojawiła się w 1994 roku w LZD Siemianice, a w momencie tworzenia UPUL dla LZD MG na lata 2004 – 2013 doświadczenie to zostało zaimplementowane do utworzenia kryterium gospodarstwa przebudowy lasu w Nadleśnictwie Doświadczalnym Zielonka. Eksperyment ten jest więc doświadczeniem długofalowym, dla którego utworzony został określony algorytm obliczeniowy będący podstawą do ustalenia konkretnego etatu, który z jednej strony opiera się na pomiarze powierzchni drzewostanów do przebudowy i ich miąższości, a z drugiej na czasie potrzebnym do przeprowadzenia tej przebudowy. Jego zdaniem wielką stratą byłoby nie uwzględnienie w nowym podziale na gospodarstwa tego wieloletniego doświadczenia, prowadzonego na materiale empirycznym, bezcennym z punktu widzenia testowania metod regulacji w zasięgu naszego kraju. Wobec powyższego zadał pytanie, czy w nowej ocenie drzewostanów taka przebudowa zostanie utrzymana w kontekście stabilności, czy też eksperyment ten zostanie zakończony na skutek wprowadzonych zmian w podziale na gospodarstwa?
Dodatkowo poprosił o wyjaśnienie, jakie kryteria będą brane pod uwagę przy określaniu stabilności drzewostanu? Czy kryteria te będą dotyczyć tylko stabilności mechanicznej, czy również ekologiczno-przyrodniczej? Jego zdaniem, z punktu widzenia urządzania lasu i inwentaryzacji określenie stabilności drzewostanu na początku 10-lecia będzie problematyczne, ponieważ ten sam drzewostan w ostatnim roku obowiązywania UPUL może znajdować się w zupełnie innej kategorii.
- **Prof. dr hab. Roman Jaszczak (UPP)** odniósł się do powyższej wypowiedzi zgadzając się z dr. Rączką, że gospodarstwo przebudowy lasu, z racji na prowadzone długofalowe doświadczenie i unikatową wartość naukową, powinno zostać utrzymane, stąd też do tematu powinno się podejść dwutorowo. W pierwszej grupie powinny znaleźć się drzewostany niestabilne, a w drugiej drzewostany stabilne, w których to

należałoby utrzymać gospodarstwa przebudowy i stosować dla nich takie same zasady, jakie były w poprzednim UPUL. Gospodarstwa te należałoby wyróżnić jako oddzielną grupę.

W odniesieniu do pytania o kryteria określania stabilności drzewostanu wyjaśnił, że nie będzie jednego wspólnego, szczegółowego klucza dla wszystkich drzewostanów, ponieważ jest to praktycznie niemożliwe. Taksator będzie mógł określić stabilność drzewostanu na etapie taksacji, w oparciu o kondycję gatunku panującego, bądź też określając takie dane jak wiek, stopień uszkodzenia, czy obecność młodszego pokolenia, zestawiając je z warunkami klimatycznymi (przede wszystkim średnią temperaturą i wielkością opadów). Będzie brane pod uwagę kilka kryteriów bardzo charakterystycznych dla danego obiektu, również pod względem występujących zagrożeń biotycznych.

- Następnie głos w dyskusji zabrał **Robert Zander (ZOL Łopuchówko)**, który poinformował uczestników posiedzenia o sfinalizowaniu prac nad nową Instrukcją Ochrony Lasu, zgodnie z którą wytypowanie powierzchni objętych oceną stabilności i niestabilności, a następnie przekazanie tej informacji wykonawcy Planu Urządzenia Lasu będzie należało do Zespołu Ochrony Lasu. Nawiązując do pytania dr. Rączki wyjaśnił, że określenie stabilności drzewostanu będzie następowało na podstawie wieloletnich obserwacji prowadzonych przez ZOL i ocenie, czy dany drzewostan uległ w badanym okresie czasu pogorszeniu, czy też nie. Bardzo ważną będzie tutaj baza wyjściowa – inwentaryzacja różnego typu uszkodzeń danego drzewostanu (m.in. od szkodników wtórnych, patogenów grzybowych, suszy, zwierzyny itp.), na podstawie której ZOL będzie diagnozował zagrożone obszary, dla których przypisane zostaną później konkretne działania. Co ważne, ZOL wskaże również powierzchnie potencjalnych ognisk gradacyjnych, dzięki czemu wykonawca PUL będzie mógł zaplanować prawidłową wielkość pozyskania, tak aby nie doszło do prześwietlenia drzewostanu. Jest to swojego rodzaju nowość, ponieważ dotychczas żaden operat urządzeniowy nie brał pod uwagę strat na przyroście drzewostanu z tytułu gradacji. Ponadto zwrócił uwagę, że formalnie ZOL nie ma dostępu do gruntów Skarbu Państwa nie będących w zarządzie PGL Lasy Państwowe (tj. opiniuje, ale z urzędu nie prowadzi badań na terenie lasów innej własności), dlatego też w przypadku LZD MG to wykonawca UPUL będzie miał za zadanie wytypowanie powierzchni objętych oceną stabilności i niestabilności, na podstawie kryteriów zawartych w nowej Instrukcji Ochrony Lasu. Będzie to olbrzymie i trudne zadanie, ponieważ z obserwacji wynika, że lasy będące w zarządzie LZD MG łącznie w ok. 80% będą stanowić gospodarstwa lasów niestabilnych i lasów oddziaływania społecznego, które będą ze sobą bardzo powiązane.

- Do powyższej wypowiedzi odniósł się **Piotr Kubala (BULiGL o/Poznań)**, który zwrócił uwagę, że utrzymanie stabilności nie zależy tylko od dobrego planowania i decyzji podjętych przez gospodarza lasu, ale w głównej mierze od czynników klimatycznych, na które trudno mieć jakikolwiek wpływ. Zabierając głos, odniósł się również do długotrwałego problemu z czeremchą amerykańską w Nadleśnictwie Doświadczalnym Zielonka, o którym wspominał na początku dyskusji prof. dr hab. Paweł Rutkowski. Przytoczył dobre praktyki jednego z nadleśnictw w RDLP w Pile, gdzie wprowadzanie II piętra bardzo dobrze wpływa na zanikanie czeremchy amerykańskiej. Koszty tego zabiegu są stosunkowo wysokie, natomiast z uwagi na to, że Nadleśnictwo Zielonka jest obiektem badawczo-doświadczalnym, warto byłoby podjąć próbę zaimplementowania podobnego eksperymentu na określonym obszarze zarządzanym przez LZD MG.
- **Wiesław Krzewina (LZD MG)** odnosząc się do propozycji swojego poprzednika wyraził chęć podjęcia próby wprowadzenia II piętra na wybranych wydzieleniach z czeremchą amerykańską w Nadleśnictwie Doświadczalnym Zielonka, wzorem pilskiej RDLP, po uprzedniej weryfikacji tych powierzchni przez taksatora w terenie.
- **Prof. dr hab. Piotr Łakomy (UPP)** wrócił do tematu stabilności, zwracając uwagę, że oprócz wieku drzewostanu, warunków klimatycznych i gradacji owadów istnieje jeszcze jeden, bardzo mocno powiązany ze stabilnością czynnik biotyczny, który jest nieco bagatelizowany – choroby powodowane przez grzyby. Jako przykład podał grzyby rodzaju *Heterobasidion* (tj. korzeniowce), które mogą powodować nawet 50% straty przyrostowe na skutek swojej wieloletniej obecności, bez ich wizualnej widoczności. Niepokojący jest również fakt pojawienia się nowych zagrożeń ze świata grzybów i owadów – gatunki, które dotychczas z punktu widzenia sanitarnego lasu były obojętne, stają się coraz częściej ważną przyczyną uszkodzenia i zamierania drzewostanu. Jego zdaniem warto byłoby przy ocenie stabilności drzewostanu zdefiniować więc również i te zagrożenia, ponieważ trwające nad nowym UPUL prace stanowią przy okazji dużą szansę na wypracowanie pewnego modelu, który będzie funkcjonował z powodzeniem w przyszłości. Zaznaczył również, że jeśli gospodarstwo lasów niestabilnych faktycznie będzie zarządzane w sposób dostosowany do aktualnych warunków i tego, co dzieje się wewnątrz drzewostanu, przy wykorzystaniu wiedzy i doświadczenia gospodarza terenu oraz konsultacji z naukowcami czy Zakładem Ochrony Lasu, będzie ono miało bardzo ważne znaczenie i spełni swoją rolę.
- Następnie głos w dyskusji zabrała **Katarzyna Giełda-Pinas (RDLP Poznań)**, która poinformowała uczestników posiedzenia o konsultacjach społecznych, które prowadzone są również w PGL Lasy Państwowe. Wyraziła jednocześnie głębokie zainteresowanie podziałem na gospodarstwa w UPUL dla LZD MG zgodnie z nową

koncepcją podziału gospodarczego lasów, szczególnie jeśli chodzi o gospodarstwo lasów niestabilnych, które najprawdopodobniej często będzie pełnić równocześnie bardzo ważną funkcję społeczną, co może powodować konflikty. W jej ocenie nowy UPUL dla Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka jest bardzo ambitny, dlatego PGL Lasy Państwowe chętnie skorzystają w przyszłości z doświadczenia LZD MG.

- **Katarzyna Hanuszewska (UG Czerwonak)** zadała pytanie o Zespół Lokalnej Współpracy – czy, a jeśli tak – w jaki sposób Urząd Gminy Czerwonak może pomóc przy konsultacjach społecznych?
- **Wiesław Krzewina (LZD MG)** odpowiedział, że LZD MG zwróci się z prośbą m.in. do Urzędu Gminy Czerwonak o pomoc we wskazaniu podmiotów, które mogłyby współtworzyć Zespół Lokalnej Współpracy, celem utworzenia grupy interesariuszy do poprowadzenia skutecznej dyskusji. Podkreślił, że prawidłowe określenie i uzgodnienie z udziałem społeczeństwa obszarów gospodarstwa lasów niestabilnych jest bardzo ważne zarówno z powodów zaprojektowania w nich działań mających na celu ich ochronę i przebudowę, jak i wymóg społecznej akceptacji dla tych działań.
- Chcąc podsumować wątek stabilności w kontekście przebudowy drzewostanu i w kontekście nowego podziału gospodarczego lasów, **dr inż. Grzegorz Rączka (UPP)** zwrócił uwagę, że kryteria, które będą brane pod uwagę w celu określenia stabilności drzewostanu spowodują rozdzielenie pewnej pełnej populacji drzewostanów do jednego z kilku gospodarstw. W efekcie algorytmy, które zostaną założone do wyliczenia etatów w poszczególnych gospodarstwach nie będą jego zdaniem miarodajne, ponieważ całkowita powierzchnia Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka – a więc wielkość próby – będzie stosunkowo niewielka (ok. 4600 ha). Uważa, że sytuacja ta może stanowić poważny problem w prawidłowym testowaniu.

Kończąc swoją wypowiedź zapytał, czy sieć stałych powierzchni próbnych kołowych monitoringu dendrometrycznego, która została założona na terenie Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka podczas prac nad UPUL na lata 2004 – 2013 będzie wykorzystana przy okazji nowego UPUL, a jeśli tak – w jakim zakresie metodycznym?

- **Prof. dr hab. Roman Jaszczak (UPP)** odpowiedział, że powierzchnie te będą wykorzystane.
- **Wiesław Krzewina (LZD MG)** dodał, że niezwykle ważne jest zaprojektowanie i rozwój badań z wykorzystaniem stałej sieci kołowych powierzchni badawczych jako trzonu dla prowadzenia dalszych doświadczeń, ponieważ ma ona bardzo dobre cechy statystyczne oraz trend. Zwrócił uwagę, że istniejący system został zaplanowany w taki sposób, aby była możliwość jego rozbudowy i uzupełniania o kolejne rodzaje i zakresy prac, np. monitoring entomologiczny, czy fitopatologiczny, bądź też o jakiegokolwiek inne

badania, przy czym cenne jest wykonanie kolejnego nawrotu pomiarów w okresie ok. 10-letniego cyklu.

- **Dr inż. Grzegorz Rączka (UPP)** podkreślił, że sieć stałych powierzchni próbnych kołowych monitoringu dendrometrycznego została opracowana w dowiązaniu do sieci obowiązującej w ramach Wielkoobszarowej Inwentaryzacji Stanu Lasu, a ta z kolei dowiązana jest do sieci europejskiej. Wobec powyższego agregując różnego rodzaju informacje pochodzące z tych powierzchni, istnieje możliwość porównania uzyskanych wyników na poziomie regionalnym, krajowym, ale również europejskim, a to otwiera drogę do pozyskania grantów. Podkreślił, że LZD MG oraz LZD Siemianice są jednymi z nielicznych jednostek w Polsce, które posiadają tego typu powierzchnie, dlatego prosi o nie zagubienie doświadczenia zdobytego przez ostatnie 30 lat związanego z przebudową.
- Następnie głos w dyskusji zabrał **prof. dr hab. Maciej Skorupski (UPP)**, który podkreślił wagę podjęcia badań mających na celu testowanie i analizę wzajemnych relacji pomiędzy zwierzyną leśną (gł. gatunkami z listy zwierzyny łownej), a możliwościami realizacji i osiągnięcia celów gospodarki leśnej. Jego zdaniem jest to istotne również w kontekście unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, a LZD MG mógłby stanowić tutaj pewien poligon badawczy, na którego doświadczeniu mogłyby z kolei skorzystać w przyszłości PGL Lasy Państwowe.
- **Prof. dr hab. Paweł Rutkowski (UPP)** zauważył, że Nadleśnictwo Doświadczalne Zielonka spełnia na ten moment zobowiązania przewidywane w unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, ponieważ wymagane jest:
 - objęcie ochroną prawną co najmniej 30% powierzchni – LZD MG spełnia ten warunek w 100%, ponieważ w całości jest obszarem chronionym (Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka),
 - objęcie ochroną ścisłą 10% powierzchni – warunek ten jest możliwy do spełnienia na terenie LZD MG, ponieważ już teraz ok. 300 ha jest wyłączonych w różny sposób, np. jako powierzchnie doświadczalne, rezerwy przyrody, czy uroczyska. Nadleśnictwo Doświadczalne Zielonka stanowiłoby przy tym doskonały przykład, jak trudno jest to kryterium spełnić z uwagi na długotrwały problem z czeremchą amerykańską, przy którym działalność człowieka jest nieunikniona, co z kolei wyklucza pojęcie ochrony ścisłej. Zasugerował próbę zaprojektowania w nowym UPUL na lata 2024 – 2033 takiej przebudowy drzewostanu, która doprowadziłaby drzewostan do naturalnej równowagi, stabilnej przez następne kilkadziesiąt lat;
 - objęcie ochroną ścisłą starodrzewów – jest to temat do dyskusji, ponieważ do tej pory nie przyjęto wspólnej definicji takich lasów.

- **Prof. dr hab. Andrzej Czerniak (UPP)** zwrócił uwagę, że nie należy zapominać, iż LZD MG jest jednostką, która musi się bilansować w danym roku, dlatego kluczowe dla prowadzenia w LZD MG tematów badawczych generujących wysokie koszty byłoby pozyskanie funduszy zewnętrznych.

Na koniec spotkania **prof. dr hab. Roman Jaszczak (UPP)** krótko podsumował obrady Komisji zwracając szczególną uwagę na żywą i bardzo merytoryczną dyskusję, która wywiązała się w drugiej części spotkania. Jego zdaniem zarówno UPUL dla Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka na lata 2024 – 2033, jak i temat badawczy, o którym wspomniał na początku posiedzenia KZP, mają bardzo duże szanse na pozytywne zrealizowanie.

Przewodniczący Komisji prof. dr hab. Piotr Łakomy (UPP) podziękował uczestnikom w imieniu swoim i J.M. Rektora za udział w KZP i bardzo ciekawą dyskusję. Zaznaczył, że omawiany projekt UPUL jest dużą szansą dla Leśnych Zakładów Doświadczalnych oraz Wydziału Leśnego i Technologii Drewna, ponieważ na doświadczeniu wyżej wymienionych jednostek Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu będą mogły w przyszłości bazować Lasy Państwowe.

Na tym protokół zakończono.

Protokół sporządziła:

Agata Rutkowska – specjalista ds. stanu posiadania, udostępniania terenu i edukacji
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu, Leśny Zakład Doświadczalny Murowana Goślina

Załączniki:

Załącznik nr 1 – lista uczestników posiedzenia KZP

Załącznik nr 2 – referat Nadleśniczego Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka

Załącznik nr 3 – koreferat do referatu Nadleśniczego Nadleśnictwa Doświadczalnego Zielonka